

برنام‌نما

ایرانداک در نیم‌قرن دوم کار خود همچنان جوان و کوشا؛ همراه هر پژوهش، پژوهشگر، و سیاست‌گذار

۱۳۹۹-۱۳۴۷

رئیسان گرامی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری

موضوع: دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان - سال ۲۰۱۶ میلادی

با سلام و احترام

انتشارات علمی از سنجه‌های پیشرفت علم و نشان‌دهنده توان علمی کشورها، به ویژه در دو سده گذشته بوده است. از این رو، سیاست‌گذاران علم به پردازش شمار و چگونگی انتشارات علمی پرداخته و برنامه‌های گوناگونی را برای پیشرفت در این زمینه در دستور کار گذارده‌اند. ابزارهای گوناگونی نیز درست شده‌اند تا این شمار و چگونگی و کامیابی سیاست‌های علمی را بسنجند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در سامانه «دانش ایران (دا)» در نشانی DA.IRANDOC.AC.IR، به گزارش سنجه‌های ارزیابی انتشارات علمی ایران می‌پردازد. این کار، داده‌های دو نمایه جهانی «وب آو ساینس (واس)» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند. «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. نام مؤسسه‌های ایرانی در این سامانه، یک‌دست و نگارش گوناگون نام آن‌ها شناسایی و انتشاراتشان درهم شده‌اند. افزون بر این، در «دانش ایران» همکاری ملی مؤسسه‌های ایرانی نیز تحلیل و گزارش شده است. آمار انتشارات علمی بر پایه وابستگی‌های گوناگون سازمانی (همانند وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ ...) نیز در «دانش ایران» در دسترس است.

بر پایه داده‌های این سامانه، جایگاه ایران در بیشتر سنجه‌ها در سال ۲۰۱۶ میلادی بهبود یافته است. شمار انتشارات ایران در «واس» از ۴۱,۹۸۹ اثر در سال ۲۰۱۵ به ۴۹,۲۳۳ اثر در سال ۲۰۱۶ میلادی رسیده است. پژوهشگران ایرانی در «اسکوپوس» نیز ۵۲,۵۶۶ اثر دارند. شمار آثار ایرانیان در این دو پایگاه پس از کنار گذاشتن همپوشانی‌ها ۵۹,۳۶۸ اثر است. رتبه ایران از دیدگاه شمار انتشارات در «واس» و «اسکوپوس» در سال ۲۰۱۵ میلادی ۱۹ و ۱۷ بوده که در سال ۲۰۱۶ میلادی به ۱۸ و ۱۶ جهان رسیده است. در میان کشورهای منطقه نیز ایران در سال ۲۰۱۶ میلادی جایگاه دوم را (پس از ترکیه) در «واس» و نخست را در «اسکوپوس» دارد.

بیشتر انتشارات ایرانیان در سال ۲۰۱۶ میلادی در «واس» در زمینه علوم تجربی و زمین‌شناسی و در «اسکوپوس» در زمینه علوم فیزیک است. پیرامون ۲۷ درصد آثار در هر دو پایگاه نیز با همکاری سه پدیدآور بوده و منتشر شده‌اند. مؤسسه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری کلیدی‌ترین بازیگران در انتشار آثار بوده و در پدیدآوری پیرامون ۶۳ درصد از

انتشارات ایران (۳۰,۹۰۳ رکورد) نقش داشته‌اند. مؤسسه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی نیز در پدیدآوری ۲۸ درصد و دانشگاه آزاد اسلامی (همه واحدها) در پدیدآوری ۲۰ درصد آثار نقش داشته‌اند. دانشگاه‌های آزاد اسلامی (همه واحدها)، تهران، علوم پزشکی تهران، صنعتی امیرکبیر، علوم پزشکی شهید بهشتی، تربیت مدرس، صنعتی شریف، صنعتی اصفهان، علم و صنعت ایران، و فردوسی مشهد ۱۰ مؤسسه نخست ایران با بیشترین شمار انتشارات در «واس» بوده‌اند. پیرامون ۲۱ درصد از انتشارات ایرانیان در هر دو پایگاه با همکاری پژوهشگران خارجی به رشته نگارش در آمده‌اند و ۵۶ درصد آثار نیز دستاورد همکاری ملی مؤسسه‌های ایرانی هستند. افزون بر این، سرانۀ انتشارات اعضای هیئت علمی مؤسسه‌های ایران در «واس» ۰/۶۱ و در «اسکوپوس» ۰/۶۵ است. یعنی هر عضو هیئت علمی ایرانی سالانه بیش از شش دهم اثر در نمایه‌نامه‌های جهانی منتشر می‌کند.

نسبت انتشارات علمی ایران در «واس» به تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۶ پیرامون ۱۱۸ با جایگاه ۱۵ جهان از این دیدگاه است. ولی در «اسکوپوس» ایران در جایگاه هشت جهانی در نسبت انتشارات به تولید ناخالص داخلی است. در این سیاهه، صربستان با نسبت ۲۰۰ در جایگاه نخست جهان است. از این دیدگاه، ایران در میان کشورهای منطقه در «واس» جایگاه دوم را پس از ارمنستان و در «اسکوپوس» جایگاه نخست را دارد.

پیرامون ۲۰ درصد از انتشارات ایرانیان در سال ۲۰۱۶ هیچ استنادی نگرفته‌اند. کم‌تر از دو درصد از انتشارات ایران در یک درصد نخست نشریه‌های باکیفیت و کم‌تر از ۱۰ درصد آن‌ها در ۱۰ درصد نخست نشریه‌های باکیفیت منتشر شده‌اند. افزون بر این، پیرامون ۲۸ درصد انتشارات ایران در نشریه‌های چارک نخست، ۲۹ درصد در چارک دوم، ۲۳ درصد در چارک سوم، و ۲۰ درصد در چارک چهارم منتشر شده‌اند.

سنجه‌های ارزیابی انتشارات علمی ایران در «دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۶» گزارش شده‌اند که نسخه الکترونیکی تمام‌متن آن در نشانی da.irandoc.ac.ir/upload/publications/IranKnowledge-2016.pdf در دسترس است. درخواست می‌کنم ایرانداک را از راهنمایی و دیدگاه ارزنده و سازنده خود، در این زمینه بهره‌مند سازید. امید که این خدمت کوچک بتواند راه‌گشای بهبود جایگاه علمی کشور در جهان باشد. پیشاپیش از توجهی که می‌فرمایید، سپاسگزارم.

یاری از اوست
سیروس علیدوستی

رئیس پژوهشگاه